

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ			
Примљено : 7. 4. 2015.			
Орг. ј.д.	Бр. ј.	Датум	Примљено

Филозофском факултету

Универзитета у Нишу

Рецензија монографије аутора др Владимира П. Петровића под насловом: *Римска насеља и комуникације од Јадрана до Дунава (I–IV век)*.

Са занимањем сам прегледала рукопис књиге аутора др Владимира П. Петровића, археолога и вишег научног сарадника Балканолошког института САНУ, који ми је достављен у форми ћириличног текста на 380 страница, са проредом 1.5 и у фонту *Times New Roman*. Текст прате врло ефектно урађене мапе, у виду прилога. Предвиђено је да поред садржајне библиографије научно релевантне литературе, књига садржи и регистар личних имена, војних јединица, назива топонима, других географских елемената, као и религијских појмова. Поред основног текста монографија садржи и резиме који би био публикован на енглеском језику у складу са двојезичним насловом.

Називи поглавља указују на правилан след разноврних садржаја монографије и остављају утисак вештине писања и логике излагања. Након уводних напомена у којима се излаже тема, циљ и метод научног истраживања, следе занимљива поглавља о хронолошком и просторном оквиру књиге. Ради се наиме о епоси Принципата од I до IV века после Христа на територији три римске провинције: Далмације и Паноније које су проистекле поделом Илирика, и Горње Мезије. Аутор сходно теми о насељима и путевима обухвата и суседне просторе попут севера Италије, југа Норика, истока Тракије и севера Македоније. Потом следе деонице текста у вези са историјом, урбанизацијом, економским специфичностима и римским путевима које бележе антички писани извори –

итинерари на простору Далмације, Паноније и Горње Мезије. Аутор се пре свих бави комуникацијама дуж Јадранске обале и непосредног копненог залеђа, од Аквилеје на северу до Дирахијума на југу. Указује се на прекоморске руте и флувијалне трасе. Сваки топоним који бележе итинерари на сваком појединачном правцу посебно је третиран и садржи сегмент о историјским и епиграфским изворима, као и подробан опис са географском атрибуцијом (античком и савременом) и анализом података о историји и археолошким истраживањима. Указује се на статус и карактер сваког насеља (града, мансија или мутације). Такав манир се доследно прати током читавог даљег текста монографије. Након јадранских комуникација у Далмацији, аутор се бави анализом и сврхом интерпровинцијских путева који повезују морску обалу и унутрашњост копна, односно, рудама богате области истока римске Далмације и југа Паноније. Посебно се излаже о најкраћој вези Јадрана, централног Балкана и Дунава правцем Лисус – Наисус – Рацијарија, конекцији Далмације и Горње Мезије. Потом следи текст о везама северног Јадрана и Подунавља, Подравином и Посавином, од Италије и Норика кроз Горњу и Доњу Панонију до горњомезијских лимеских утврђених градова и насеља попут Сингидунума, Виминацијума и Рацијарије. Образлаже се и о интрапанонским трансферзалним римским комуникацијама. На крају текста о насељима и комуникацијама посебно се третира виа милитарис (Цариградски друм), главни трансбалкански правац долинама Мораве и Нишаве према провинцији Тракији и Сердици, као и веза са Скупима и Повардарјем према Егејском мору и Тесалоники.

У закључним разматрањима ефектно се истичу главне идеје од фазама урбанизације и изградње комуникација на дефинисаној територији и изводи се теза о посебном значају области Далмације, Паноније и Горње Мезије за римску државу, у целини.

Књига аутора др Владимира П. Петровића под насловом: *Римска насеља и комуникације од Јадрана до Дунава (I–IV век)*, први је сличан подухват у нашој науци. Петровић се својим досадашњим научним радом који броји већ две монографије и преко педесет научних радова публикованих у земљи и иностранству афирмисао као стручњак високог ранга, када је у питању тема којом се годинама бави. Његова монографија коју овом приликом са задовољством предлажем за публиковање није само уско научно штиво. То је уједно одличан универзитетски уџбеник и занимљиво и заводљиво остварење за све љубитеље историје, историјске географије и класичне археологије без обзира на формално образовање.

У Београду, 26.фебруара 2015

Проф. др Ема Миљковић